

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. Л. АНДРЕЙЧИН“**

Утвърдил:
(проф. д-р Светла Коева, директор на ИБЕ –
БАН)

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

ДОКТОРСКА ПРОГРАМА

„БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ:

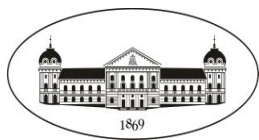
2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

2.1. ФИЛОЛОГИЯ

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМАТА

Докторската програма „Български език“ осигурява трета степен на висшето образование и повишава образователната и научноизследователската подготовка на докторанта. Приемът и обучението на докторантите е в съответствие с изисквания на [Закона за висшето образование](#), [Закона за развитие на академичния състав в Република България](#) (ЗРАСРБ), [Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България](#) (ППЗРАСРБ), [Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН](#), [Правилника за дейността на Центъра за обучение \(ЦО\) и Академичния съвет \(АС\) при БАН](#), [Правилника за устройството, дейността и вътрешния ред на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН](#), [Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН](#) и [Приложенията към Правилника](#)



за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“.

Обучението е със следната продължителност: редовна форма – 3 години; задочна форма – 4 години; самостоятелна форма на обучение – до 5 години. След успешно изпълнение на всички етапи от индивидуалния план на докторанта и събиране на необходимия брой кредити следва защита на докторска дисертация.

Образователната програма на докторантите в Института за български език при Българската академия на науките се осъществява в съответствие с кредитната система за обучение в Докторантското училище към ЦО. Кредитите се получават в три образователни модула, които представляват общо специализирано обучение, индивидуално специализирано обучение и общо академично обучение. Задължителният минимум за зачислените след 01.01.2019 г. е 200 кредита, а за докторантите, зачислени преди 01.01.2019 г. – 250 кредита. Дейностите са организирани така, че при завършване на докторантурата обучаемият да покрие минималните национални изисквания, предвидени в ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, както и компетентностите, заложиени в Ниво 8 на Националната квалификационна рамка.

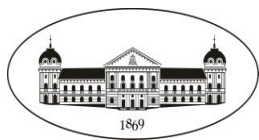
Защитилите докторска дисертация получават образователната и научна степен (ОНС) „доктор по български език“.

2. ЦЕЛИ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА

Докторската програма „Български език“ подготвя висококвалифицирани специалисти с експертни знания и опит в областта на синхронното и диахронното развитие на българския език с фокус върху актуални езикови проблеми в различни научни направления: съвременен български език, морфология, синтаксис, българска лексикология и лексикография, история на българския книжовен език, българска диалектология и лингвистична география.

Програмата има за цел да развие у докторантите както базисни, така и специфични компетентности за провеждане на научноизследователска и научноприложна дейност в областта на българския език, да задълбочи знанията им по съвременни научнотеоретични и приложни направления в езикознанието, както и да изгради у тях умения за самостоятелна работа и работа в екип. Обучението в докторската програма осигурява методологически познания и опит, необходими при анализиране на резултатите от научното изследване на явления и проблеми в областта на българския език и обосноваването на взетите теоретични и приложни решения.

Подготовката на докторантите се осъществява чрез прилагането на иновативни



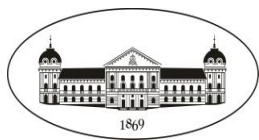
образователни форми и методи, съобразени с най-новите тенденции в академичната и научната сфера. В обучението се интегрират съвременни научни постижения, интерактивни технологии и междудисциплинарни подходи, насочени към развитие на изследователските компетентности и професионалната реализация на докторантите.

По-конкретно докторската програма цели:

- 1) да изгради у докторантите умения за научноизследователска работа в областта на общото езикознание и определени негови направления, с фокус върху сравнително-историческото и съпоставителното езикознание;
- 2) да формира необходимите качества и умения за самостоятелно изследване, анализ и оценка на езиковия материал, както и за проучване на специализираната литература;
- 3) да развие умения за преподаване на знания и за прилагане на научните подходи в преподавателската практика с цел създаване и интерпретиране на нови знания;
- 4) да изгради умения за самостоятелно създаване на научни текстове от различни академични жанрове (постер, доклад, статия, студия, монография, рецензия и др.), както и на научнопопулярни и други текстове, предназначени за неспециализирана аудитория;
- 5) да създаде умения за работа в екип при участие в научноизследователски проекти, както и за самостоятелно разработване на проектни предложения и изпълнение и ръководство на проекти;
- 6) да развие способности за работа с теоретичен материал с цел съпоставяне на един или повече езици и открояване и обобщаване на приликите и различията между тях;
- 7) да изгради умения за обработване и интерпретиране на теоретични и емпирични езикови бази данни с цел приложението им както в научните изследвания, така и в учебно-преподавателската дейност, съставянето на учебници и учебни помагала и др.

Придобилите ОНС „доктор“ в докторската програма „Български език“ се очаква да имат вярна самооценка за постиженията от изследователската си работа, да съблюдават принципите на научната етика и да развият качества като търпеливост, вискателност и инициативност.

3. ОБЩА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА



Обучението в докторската програма „Български език“ предлага специализация в изследването на българския език в следните направления: съвременен български език, морфология, синтаксис, българска лексикология и лексикография, история на българския книжовен език, българска диалектология и лингвистична география.

В рамките на учебния процес се акцентира върху: получаването на задълбочени фундаментални познания в областта на българския език и езикознанието; формирането на практически умения за самостоятелен и критичен анализ, интерпретация на езиковите данни и приложение на познанията; развитието на научноизследователски и преподавателски компетентности в областта на българския език и езикознанието; изграждането на висококвалифицирани специалисти, които да се реализират успешно в академичната и научната сфера. Подготовката на докторантите е съобразена с потребностите на обществото от специалисти и експерти в областта на българския език и езикознанието в теоретичен и приложен аспект.

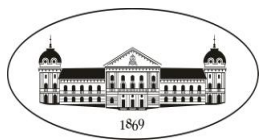
Завършилиите докторската програма получават образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология, „Български език“.

4. УСВОЕНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА

4.1 Теоретични и/или фактологични знания

Докторантите и придобилите ОНС „доктор“ в програмата „Български език“:

- владеят и използват специализирани и систематизирани знания за българския език и езикознанието и притежават нужната теоретична и практическа подготовка за извършване на самостоятелен критичен анализ, формулиране на оригинални научни идеи и осъществяване на самостоятелни научни изследвания;
- владеят методологията на научните изследвания в областта на езикознанието, българския език и интердисциплинарните лингвистични науки и умеят да я прилагат при подготовката и изпълнението на научни и научноприложни проекти;
- притежават необходимата подготовка и способности за разширяване и надграждане на съществуващите лингвистични знания, включително в съпоставителен план и в интердисциплинарен контекст;
- демонстрират знания и умения за провеждане на интер- и мултидисциплинарни изследвания.



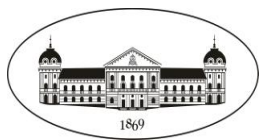
4.2. Познавателни и практически умения за научноизследователска работа

Докторантите и придобилите ОНС „доктор“ в програмата „Български език“ развиват умения за:

- търсене, критичен подбор и систематизиране на източници и информация, свързани с изследователските проблеми;
- анализ, синтез и оценка на големи по обем данни или друга информация от разнообразни източници;
- аргументиран и подкрепен с доказателства анализ на данни в подкрепа на научни тези в областта на българския език;
- разработване на новаторски решения на научноизследователски проблеми чрез комбиниране на различни методи, подходи и техники за анализ на изследваните данни;
- формулиране и проверка на хипотези, провеждане на експерименти, анкети, тестове и др.; аналитично и критично оценяване на експериментални резултати;
- създаване и интерпретиране на нови знания чрез оригинални самостоятелни изследвания в областта на езикознанието, в частност на българския език;
- работа в екип по разработването на научноизследователски теми и разрешаването на проблеми, възникнали по време на научноизследователската дейност;
- организиране и планиране на научната дейност; организиране, планиране, ръководене и изпълнение на научноизследователски проекти с фундаментална и приложна насоченост;
- откриване на интердисциплинарни връзки и създаване на екипи за решаване на проблеми в интердисциплинарни области;
- представяне на резултатите от изследванията писмено (в статии, студии, монографии и други научни текстове) и устно (в рамките на научни форуми и други прояви), включително в медиите и пред по-широка или неспециализирана аудитория;
- прилагане на резултатите от научните изследвания като нови лингвистични знания в преподавателската практика.

4.3. Способности за научноизследователска работа

Докторантите и придобилите ОНС „доктор“ в програмата „Български език“ развиват:



- самостоятелност, отговорност и научна добросъвестност при провеждането на научноизследователската работа;
- способност за реалистична самооценка на резултатите от научноизследователския труд, както и за обективна оценка на постиженията на други учени;
- адаптивност и конкурентоспособност с оглед на пълноценната реализация като учени и експерти в областта на българския език;
- способност за разширяване на обхвата на досега познатата научна област чрез постигнатите нови знания.

4.4. Високоразвити умения за учене

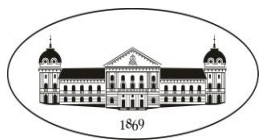
Докторантите и придобилите ОНС „доктор“ в програмата „Български език“:

- притежават капацитет за систематично усвояване и задълбочено осмисляне на широк спектър знания от научни източници, обхващащи както традиционните, така и най-новите постижения в езикознанието, включително различни теории, школи и течения;
- проявяват способност за критично извличане и интерпретиране на информация от наличните проучвания в областта на езикознанието, както и за анализиране, обобщаване и систематизиране на резултатите, получени в хода на собствените им научни изследвания;
- следват идеята за учене през целия живот, като се стремят да актуализират непрекъснато своите знания, умения и компетентности.

4.5. Комуникативни и социални компетентности

Докторантите и придобилите ОНС „доктор“ в програмата „Български език“ овладяват:

- качества и умения за пълноценно професионално общуване в рамките на научната и академичната общност в страната и чужбина;
- способност за ефективно общуване и ориентиране в социална среда с цел извличане на информация, необходима за научното изследване (при теренни изследвания, социолингвистични проучвания, работа с различни етнокултурни групи, с лица с комуникативни нарушения, с лица, владеещи различни езици и / или принадлежащи към различни култури и етноси и др.).



4.6. Професионални компетентности

Придобилите ОНС „доктор“ в докторската програма „Български език“ овладяват:

- съвременните теоретични и методологически принципи за изследване на българския език;
- научната терминология в областта на езикознанието и сродни дисциплини, свързани с изучаването на българския език;
- компетентности за продължаване и надграждане на научното познание в различни области на българския език;
- компетентности за участие в национални и международни конкурси и проекти.

5. СФЕРИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ

Успешно завършилите докторската програма „Български език“ са високо подготвени специалисти, които могат да се реализират в различни сфери на дейност, в които се изисква професионална квалификация, свързана с теоретичното и практическото познаване и изследване на българския език:

- учени, осъществяващи научноизследователска работа във висши учебни заведения или в научни институти;
- преподаватели по български език, езикознание, специализирани лингвистични дисциплини, езикова култура и др.;
- експерти в образователни и културни структури, медии, издателства, неправителствени организации и др.;
- ръководители или консултанти на проекти с образователна или научна (хуманитарна) насоченост;
- служители на отговорни и ръководни позиции в области, свързани с науката и образованието.

Квалификационната характеристика е приета на заседание на Научния съвет на Института за български език с Протокол № 25 от 05.12.2019.

Квалификационната характеристика е обсъдена и допълнена на заседание на Секцията за българска лексикология и лексикография с Протокол № 9 от 06.10.2025 г.

Квалификационната характеристика е обсъдена и допълнена на заседание на Секцията за история на българския език с Протокол № 9 от 05.10.2025 г.

Квалификационната характеристика е обсъдена и допълнена на заседание на



Секцията за съвременен български език с Протокол от 06.10.2025 г.

Квалификационната характеристика е обсъдена и допълнена на заседание на Секцията за българска диалектология и лингвистична география с Протокол № 12 от 03.10.2025 г.

Квалификационната характеристика е обсъдена и допълнена на заседание на Научния съвет на Института за български език с Протокол № 18 от 06.10.2025 г.